

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 264-XVI din 11 decembrie 2008 privind autorizarea și plata interpreților și traducătorilor antrenați de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, de organele procuraturii, organele de urmărire penală, instanțele judecătorești, de notari, avocați și de executorii judecătorești

Temeiul inițierii procesului de elaborare, autorul proiectului

Proiectul legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 264-XVI din 11 decembrie 2008 privind autorizarea și plata interpreților și traducătorilor antrenați de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, de organele procuraturii, organele de urmărire penală, instanțele judecătorești, de notari, avocați și de executorii judecătorești (în continuare – Legea 264 din 2008) a fost elaborat de Ministerul Justiției, în scopul consolidării capacităților instituționale și asigurării dezvoltării profesionale a traducătorilor și interpreților, în conformitate cu Strategia de reformare a sectorului justiției, adoptată prin Legea nr. 231 din 25 noiembrie 2011, dezvoltată ulterior în Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6 din 16 februarie 2012.

În scopul examinării situației actuale de activitate a traducătorilor și interpreților autorizați în Republica Moldova, precum și funcționalitatea și eficiența acestei activități, în baza Hotărârii Guvernului nr. 498 din 06 iulie 2012, s-a decis includerea Legii 264 din 2008 în lista actelor normative care urmau să fie supuse monitorizării. În urma derulării acestui proces a fost elaborat un raport de monitorizare, care identifica principalele lacune atât în partea ce ține de insuficiența de reglementare, cât și deficiențe în procesul de autorizare a traducătorilor și interpreților. Recomandările expuse în Raport au determinat elaborarea propunerilor care dezvoltă și completează semnificativ prevederile Legii 264 din 2008.

Expunerea problemelor abordate în proiect prin prisma cadrului normativ în vigoare.

Activitatea interpreților și traducătorilor din Republica Moldova, la momentul, este reglementată prin Legea 264 din 2008, precum și Regulamentul privind organizarea activității interpreților și traducătorilor antrenați de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, de organele procuraturii, organele de urmărire penală, instanțele judecătorești, de notari, avocați și de executorii judecătorești, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 459 din 5 august 2009. În temeiul reglementărilor actuale, profesiile de traducător și interpret autorizat fac parte din profesiile conexe sistemului justiției, rolul cărora este asigurarea accesului la justiție pentru toți cetățenii, oferirea serviciilor calitative instanțelor judecătorești, instituțiilor de stat și organelor de drept.

Legea 264 din 2008 reglementează statutul juridic, organizarea, funcționarea, autorizarea și plata interpreților și traducătorilor, stabilește principiile generale de activitate, drepturile și obligațiile acestora. Din momentul adoptării actelor normative enunțate, acestea nu au suferit careva modificări, deși în procesul implementării au fost depistate mai multe inadvertențe și reglementări ambigue. Având în vedere faptul că actualul cadru normativ nu stabilește clar că statutul juridic al interpreților și traducătorilor, nu există prevederi referitoare la standardele de calitate a actelor perfectate de traducători sau a acțiunilor interpreților, reguli privind evidența activității traducător și interpreților. De asemenea, Regulamentul conține prevederi care reglementează în special activitatea Comisiei de atestare și modul de organizare a examenului de atestare, și conține doar prevederi sumare referitoare la organizarea activității interpreților și traducătorilor care se limitează la reglementarea obligației de instruire continuă a acestora.

Principalele prevederi ale proiectului

1. Stabilirea cerințelor pentru garantarea calității serviciilor prestate de interpreți și traducători.

Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii 264 din 2008 a fost elaborat în vederea acoperirii lacunelor evidențiate, dar și în scopul fortificării capacităților profesionale ale traducătorilor și interpreților autorizați. Astfel, Legea 264 din 2008 reglementează aspectele ce țin de organizarea activității interpreților și traducătorilor, dar nu conține prevederi care să stabilească condiții privind calitatea serviciilor prestate. Cerințele generale privind modul în care interpreții din traducătorii urmează să își exercite activitatea în cadrul procedurilor judiciare sunt stabilite în Codul de procedură penală (art. 85, 86), Codul de procedură civilă (art. 199), Codul contravențional (art. 391), etc. Cu toate acestea, nici Legea 264 din 2008, nici actele normative enunțate nu instituie reguli privind procedura de efectuare a traducerilor, exigențele înaintate pentru traducerile efectuate pentru diferite organe, cerințe privind aspectul actului tradus, conținutul acestuia, criteriile după care urmează să se conducă traducătorul în efectuarea traducerii pentru ca aceasta să corespundă tuturor exigențelor, modul de ducere a evidenței actelor traduse de traducător, modul de prezentare a actelor pentru a fi legalizate de notar etc. În prezent, în lipsa unor reglementări clare, traducătorii și interpreții se conduc fie de cerințele instituite de către birourile de traduceri în cadrul cărora activează, fie de propriile percepții privind calitatea produsului finit.

În acest sens, proiectul prevede completarea Legii 264 din 2008 cu prevederi exprese referitoare la activitățile care urmează să fie exercitate de către interpretul și traducătorul autorizat. De asemenea, în scopul organizării activității, se propune introducerea unui registru de evidență a activității, în forma aprobată de către Comisia de atestare.

În același timp, Legea 264 din 2008 se completează cu prevederi ce țin de specificul certificării traducerilor scrise, care prevăd obligația traducătorilor autorizați de a certifica traducerile întocmite prin aplicarea semnăturii și a ștampilei. Ștampila traducătorului autorizat trebuie să conțină numele acestuia, limba sau limbile pentru care este autorizat, precum și seria și numărul autorizației (autorizațiilor) și data eliberării. Completarea respectivă este una care reglementează situația care în prezent se aplică în practică, fiind instituită din necesitate, fără a avea o reglementare legală.

2. Eliminarea excepțiilor pentru traducătorii și interpreții funcționari publici.

La momentul adoptării Legii 264 din 2008, activitatea traducătorilor și interpreților care erau încadrați în serviciul public era reglementată prin Legea nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. Hotărârea Guvernului nr. 151 din 23 februarie 2001 despre aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice (abrogată prin HG1001 din 26.12.11) indica poziția **01.03.27 Interpret, traducător al instanței judecătorești.**

Ulterior, prin Legea nr. 155 din 21 iulie 2011 a fost aprobat noul Clasificator unic al funcțiilor publice, însă în actul normativ, funcția de interpret și traducător în cadrul instanțelor judecătorești nu mai este reflectată în calitate de funcție publică. În schimb, persoanele care realizează activitatea de traducător și interpret au fost incluse în rândul personalului care efectuează deservirea tehnică și asigură funcționarea instanțelor judecătorești, a procuraturii și a autorităților administrației publice centrale și locale. Prevederile respective se conțin în Anexa nr. 8 la Legea nr. 355-XVI din 25 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, precum și în Hotărârea Guvernului nr. 710 din 26 septembrie 2012.

Astfel, în vederea realizării și respectării prevederilor legale, cât și excluderea formării pe viitor a unei practici defectuoase, manifestate prin antrenarea în procesele de judecată a unor traducători sau interpreți neautorizați, considerăm importantă excluderea din Legea 264 din 2008 a alin. (2) din art. 1. În plus, în opinia noastră, antrenarea doar a interpreților și traducătorilor autorizați va duce la creșterea prestigiului profesiei.

3. Reglementarea obligației de confidențialitate.

Dat fiind faptul că aspectul de confidențialitate este unul de o importanță deosebită în raport cu activitatea interpretului sau traducătorului, considerăm că anume acest principiu urmează să fie reflectat în articol separat,

similar prevederilor legale existente pentru alte profesii conexe sistemului justiției. De asemenea, dat fiind faptul că în virtutea activității sale, traducătorii și interpreții pot lua cunoștință de fapte care pot constitui elementele unei infracțiuni, se propune instituirea obligației de a raporta asemenea informații autorităților competente.

4. Reglementarea răspunderii disciplinare a traducătorilor și interpreților.

Legea 264 din 2008 conține exclusiv prevederi referitoare la răspunderea penală și civilă a traducătorilor și interpreților. Cu toate acestea, în activitatea sa, aceștia pot comite unele abateri care, deși nu se încadrează în categoria delictelor sau infracțiunilor, constituie încălcări de disciplină sau ale normelor etice de conduită. În acest sens apare necesitatea completării textului legii cu prevederi care să reglementeze răspunderea disciplinară și sancțiunile disciplinare aplicabile interpreților și traducătorilor. Totodată, în vederea instituirii entității care să fie responsabilă pentru examinarea abaterilor disciplinare ale traducătorilor și interpreților, ținând cont de necesitățile de optimizare a structurilor deja existente, considerăm oportun delegarea acestor atribuții Comisiei pentru atestarea traducătorilor și interpreților, operând concomitent schimbarea de denumire din „Comisia de atestare a interpreților și traducătorilor” în „Comisia de atestare și disciplină a traducătorilor și interpreților”.

5. Modificarea condițiilor pentru a accede în profesia de traducător și/sau interpret.

Din momentul adoptării Legii 264 din 2008 până în prezent au fost organizate 8 sesiuni de atestare. Practica aplicării legii pe parcursul acestor sesiuni a impus necesitatea revizuirii condițiilor pentru obținerea autorizației. Astfel, s-a conturat necesitatea modificării, în primul rând, a cerințelor față de actele care demonstrează specializarea în limba din limbile străine pentru care se solicită autorizarea. În practică au fost atestate cazuri în care persoanele se adresează cu cerere privind admiterea la examen în baza actelor care confirmă studiile efectuate în domeniul dreptului în altă țară. Percepția logică a situației în care o persoană probează cunoștințe din domeniul juridic și suplimentar a limbii străine în care a efectuat studiile ar permite cel puțin admiterea persoanei pentru susținerea examenului de atestare. În aceste condiții se impune completarea dispozițiilor legale cu prevederi care ar permite persoanelor care au obținut studii juridice în altă limbă să aplice pentru susținerea examenului de atestare.

De asemenea, ținând cont de faptul că multe persoane dețin diplome de licență pentru anumite limbi, însă ulterior absolvesc treapta de masterat pentru alte limbi, în situația în care Republica Moldova este parte a procesului de la Bologna și masteratul a devenit o condiție obligatorie pentru obținerea studiilor universitare complete, se consideră necesară completarea textului legii cu prevederi care reflectă inclusiv și aceste studii.

În plus, potrivit alin. (2) al articolului 5 al Legii 264 din 2008 prevederea lit.a) alin.(1) articolul 5 nu este obligatorie în cazul interpreților și traducătorilor din sau în una din limbile orientale ori rar folosite (japoneză, chineză, turcă, arabă etc.), precum și interpreților semnelor celor surzi, muți ori surdomuți. Cu referire la această situație suntem de părere că în cazul dat dispozițiile invocate sunt ambigue și lasă loc de interpretare, întrucât în Republica Moldova nu există o categorisire oficială a limbilor. În acest sens, proiectul prevede stabilirea prin acte normative subordonate legii a categoriilor de limbi specificate în textul legii și a listei de limbi care fac parte din categoriile menționate.

6. Optimizarea condițiilor privind atestarea interpreților și traducătorilor.

Până în prezent, Comisia de atestare a organizat 8 sesiuni de atestare la care au participat circa 500 de candidați. Dacă la primele sesiuni organizate a fost înregistrat un număr mare de cereri de participare, pe parcursul anilor 2011 -2012, se atestă o diminuare a fluxului de participanți, fiind în continuă scădere. În aceste condiții este necesară revizuirea prevederilor Legii 264 din 2008 în vederea stabilirii cerinței privind organizarea unei singure sesiuni pe an, astfel toate cheltuielile pentru organizare vor fi optimizate și justificate. Totodată, proiectul lasă posibilitatea organizării concursului și mai des, dacă fluxul de cereri de participare este mare. Astfel, candidații vor aborda cu un grad de conștientizare mai mare participarea sa la examenul de

atestare, dar și nivelul cunoștințelor pe care urmează să le demonstreze.

7. Reglementarea publicării extrasului din Registrul de stat al interpreților și traducătorilor.

Prevederile în vigoare ale art. 17 din Legea 264 din 2008 impun Ministerului Justiției obligația ținerii Registrului de stat al interpreților și traducătorilor, precum și publicării extrasului din Registrul în cauză în Monitorul Oficial al Republicii Moldova cel puțin de două ori pe an, cât și pe pagina web a ministerului. Cu referire la acest subiect, menționăm că la etapa actuală Registrul cuprinde circa 572 de traducători și 96 de interpreți autorizați, numărul lor fiind în permanentă creștere. În vederea respectării prevederilor legale, Ministerul Justiției efectuează publicarea extrasului din Registru și respectiv achită către SA „Moldpresa” pentru publicare circa 6000 mii lei pe an. Cu toate acestea, extrasul din Registru, cu toate modificările actualizate, este accesibil pe site-ul Ministerului Justiției, directoriul „Persoane autorizate”, rubrica „Interpreți și traducători”. Astfel, considerăm oportun de a modifica prevederile Legii 264 din 2008 și de a publica extrasul din registrul în cauză doar pe pagina web a ministerului.

Impactul financiar

Implementarea proiectului va necesita costuri suplimentare din bugetul de stat care vor putea fi calculate o dată cu aprobarea de către Guvern a modului de calculare și mărimea plăților pentru serviciile prestate de interpreți și traducători autorizați.

Descrierea constatărilor expertizei anticorupție

Constatările expertizei anticorupție vor fi incluse după efectuarea acesteia.

Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare, actele normative care trebuie elaborate sau modificate

Întru implementarea corespunzătoare a proiectului de Lege se vor opera modificări și completări în Regulamentul privind organizarea activității interpreților și traducătorilor antrenați de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, de organele procuraturii, organele de urmărire penală, instanțele judecătorești, de notari, avocați și de executorii judecătorești, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 459 din 5 august 2009.

Guvernul va elabora modul de calculare și mărimea plăților pentru serviciile prestate de interpreți și traducători autorizați și va aproba modelul contractului de prestare a serviciilor de către interpreții și traducătorii autorizați antrenați de instanțele de judecată, procuraturi, autoritățile administrației publice centrale și locale.

Coordonarea și consultarea proiectului

Proiectul a fost transmis spre avizare prin scrisoarea nr. 03/ 6145 din 8 iulie 2013 tuturor instanțelor de judecată, Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal, Consiliului Superior al Magistraturii, Centrului Național Anticorupție. Obiecțiile parvenite sunt incorporate în tabelul de divergențe.

Proiectul a fost consultat cu societatea civilă fiind transmis asociațiilor obștești din domeniul aferent. Proiectul a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, directoriul *transparența decizională*, rubrica *proiecte remise spre coordonare*. La fel, la data de 28 mai 2014 au fost organizate dezbateri publice cu tematica „Statutul interpretului și traducătorului” .

Viceministru

Nicolae Eșanu